

ΠΑΡΙΑΝΑ

Ύστορία,
λαογραφία
τῆς Πάρου καί

Ἀρχαιολογία
Γράμματα Τέχνη
Ἀντιπάρου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

* Λευκές, μιὰ γραφικότητα.

ΔΗΜ. ΛΟΥΚΑ: Ἀρχιπέλαγος Αἰγαῖο — Ἑλληνική θάλασσα (ποιήματα).

ΝΙΚ. ΧΡ. ΑΛΙΠΡΑΝΤΗΣ: Ὁ Σταμάτης Κλεάνθης καί ἡ Πάρος (μελέτη).

ΣΙΜΟΥ ΣΥΜΕΩΝΙΔΗ: Μετόχι τοῦ Ἁγίου Τάφου καί ἁγιοταφικά ἀδελφάτα στήν Πάρο (ἀνέκδ. ἔγγραφο).

ΔΙΚΑΙΟΥ ΒΑΓΓΙΑΚΑΚΙΟΥ: Ἐπώνυμα καί παρωνύμια Πάρου.

ΚΑΤΕΡΙΝΑΣ Α. ΑΣΙΜΗ: Ἀνέκδοτο νοταριακό ἔγγραφο τῆς Νάουσας τοῦ 17ου αἰώνα.

ΝΙΚ. ΧΡ. ΑΛΙΠΡΑΝΤΗΣ: Ἀνέκδοτος Ἐπιστολή Ἀθανασίου τοῦ Παρίου (μελέτη).

ΘΩΝΑ ΚΑΠΑΡΗ: Λαογραφικά σταχυολογήματα.

●: Ἡ οἰκογένεια Βενιέρη καί ὁ κλάδος τῆς στήν Πάρο (μελέτη).

ΑΡΧΙΛΟΧΟΥ ΠΑΡΙΟΥ: Ἰαμβοί.

ΝΙΚ. ΧΡ. ΑΛΙΠΡΑΝΤΗΣ: Μνήμη ὀσίας Θεοκτίστης.

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΥ ΛΕΒΕΝΤΗ: Μιά πνευματική κυψέλη στήν Πάρο: «Ἡ ἱερά μονή... Λογγοθάρδας...» ὅπως τήν ἱστορεῖ ὁ Ν. Ἀλιπράντης καί ὁ Ἐμμ. Σαγκριώτης.

ΝΙΚ. ΧΡ. ΑΛΙΠΡΑΝΤΗΣ: Κῶστος (6' τελευταῖο).

Χ Ρ Ο Ν Ι Κ Α : «Ἄσμα» τοῦ Ζαχ. Στέλλα (Ν.Α.) — Ἐπικαιρότητες — Ἀρχαιολογικά — Εἰκαστικά — Ἐπέτειοι — Βιβλία, περιοδικά — Παριανό σταυρόλεξο κ.ἄ.

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ — ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΝΙΚΟΣ ΧΡ. ΑΛΙΠΡΑΝΤΗΣ

ΕΝΑΣ ΕΥΠΑΤΡΙΔΗΣ
στήν Πάρο τοῦ 19ου αἰώνα

Ὁ γιατρός Λεων. Γ. Βενιέρης
(βλ. σχετική μελέτη στο τεῦχος τοῦτο)

ΜΕΤΟΧΙ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΤΑΦΟΥ ΚΑΙ ΑΓΙΟΤΑΦΙΚΑ ΑΔΕΛΦΑΤΑ ΣΤΗΝ ΠΑΡΟ

Ύστερα από Έγκριση τῆς Α.Μ. τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων κ.κ. Διοδάρου Α΄, τὸ Ἀρχιεπισκοπικεῖο τοῦ Πατριαρχείου μου ἀπέστειλε ἀντίγραφα σημαντικῶν ἐγγράφων τοῦ 17ου αἰ. σχετικῶν μὲ τις ἱστορικές μελέτες μου γιὰ τὴ Σίφνο.

Μεταξύ αὐτῶν ἦταν καὶ τὰ δημοσιευόμενα κατωτέρω τῆς ἀγαπητῆς Πάρου, τὰ ὁποῖα ἀναφέρονται σὲ δωρεές καὶ «χορηγούς» ὑπὲρ τοῦ Παναγίου Τάφου πού ἔγιναν μὲ μέριμνα τοῦ ἀγιοταφίτη ἱερομονάχου Μακαρίου Ἀσπρά, ἡγουμένου τοῦ περιωνύμου μετοχίου τοῦ Ἁγίου Τάφου τῆς Σίφνου (τὸ ὁποῖο θραυότερα ἀπετέλεσε τὸ περίφημο Σχολεῖο τοῦ Ἁγίου Τάφου μὲ τὴν ἀλόλαμπρη συμμετοχὴ στὴν ἀνάπτυξη τῆς Παιδείας τοῦ ὑπόδουλου Ἑλληνισμοῦ).

Τὰ στοιχεῖα τῶν ἐγγράφων εἶναι πολύτιμα. Γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ θεώρησα ὅτι εἶναι ἀπαραίτητο νὰ θησαυρισθοῦν στὴν πνευματικὴ κυμέλη τῆς Πάρου, τὰ «Παριανά», τόσο γιὰ νὰ περισωθοῦν, ὅσο καὶ γιὰ νὰ ἀποτελέσουν πηγὴν ἐπιλύσεως ζητημάτων ἢ ἀναπτύξεως τῆς Ἱστορίας τοῦ νησιοῦ. Βρίσκονται στὸν Κώδικα Νο 509, φ.φ. 71, 72, 73αβ τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων (βλ. σύντρημη περιγραφή τους στὴν «Ἱεροσολυμιτικὴ Βιβλιοθήκη», τόμ. Ι΄ (1891), σελ. 460) καὶ φανερώνουν τὴν ἴδρυση στὴν Πάρο, κατὰ τὸ 1652, ἀγιοταφικοῦ μετοχίου, ὑποκειμένου σ' ἐκεῖνο τῆς Σίφνου πού ἤδη ἀποδεικνύεται παλαιότερο τοῦ ἔτους αὐτοῦ (1652). Ἀπὸ ὅσα γνωρίζω, τὰ ἔγγραφα πρέπει νὰ εἶναι ἀνέκδοτα.

ΣΙΜΟΣ ΣΥΜΕΩΝΙΔΗΣ

*

Νησί Πάρος

Ἰνστρουμέντο τῆς πάρω — 1652 ἀπριλίω 11.

† εὐρισκόμενος ἐγὼ παπα-μακάριος ἐδῶ εἰς τὸ καστέλι τῆς πάρω τὴν σήμερον ἦλθεν ὁ μαστρο χρουσής τοῦ νικόλα βιτζαρά μὲ τὴν γυνὴ του μαρία μὲ καλὴν τως γνώμη κα ἀφιέρωσαν ἀπο τὴν σήμερον εἰς τὸν ἅγιον καὶ ζωοδόχω τάφον τὴν ἐκκλησίαν τὸν ἅγιον Πέτρω μὲ τὸ κελίον καὶ κηπάρι καθῶς

εύρίσκεται διά μνημόσυνόν τως αιώνιον, τὸ ὅποιον τοῦ τό εἶχεν δωσμένο ὁ πεθερός του Ἰωάννης τοῦ μανούσου θενιέρη.

† ἀκόμη ὁ κύρ θοδωρῆς τοῦ χρουσῆ ρίτζω με θέλημα τοῦ πεθεροῦ του κύρ γεώργη ἀφιέρωσαν καί αὐτοί τοῦ ἀγίου τάφου τὸν ἅγιον νικόλαον εἰς τὸν αὐτὸν τόπω ὁμοίως καί ὁ κύρ μιχαήλ, ἀφιέρωσε καί αὐτὸς τὲς συκαῖς ὅπου εἶχεν συμπλία τῶν αὐτῶν ἐκκλησιῶν νά ἔχουν ἐξουσίαν οἱ πατέρες καί ἐπιτρόποι τοῦ ἀγίου τάφου νά ἀνακαινίσουν καί νά κτίσουν καθὼς τούς ὀρίσει ὁ Χριστὸς μας καί ὅποιος ἀπὸ τούς ἄνωθεν ἢ ἄλλος τις, καλόγερος ἢ κοσμικός ἤθελε πωλήσει ἢ σκανδαλίσει εἰς τὴν αὐτὴν ἀφιέρωσιν νά ἔχει ἀντίδικον τὸν ἅγιον τάφον ψυχῇ καί σώματι, ἐν τῷ μέλλοντι καί νά πληρώνει εἰς τὴν κρίσιν ριάλια 100 καί καθὼς ἐζήτησεν ὁ θοδωρῆς ρίτζος νά κάμνει τὴν ἐργὴν τοῦ ἀγίου νικολάου καί διά τὸ θέβαιον ἐγένετο τὸ παρὸν ἐμπροσθεν τῶν ὑπογεγραμμένων μαρτύρων εἰς τὴν νοταρίαν.

† νικόλαος ἱερεὺς χοροπίσκοπος ἔγραψα τὸ παρον με θέλημα τῶν ἄνωθεν ἐπίτροποι ἀπτανάκης σπυρίδος, γεωργάκης κοντίλης, γεωργάκης ἀλίσσας, μιχαλάκης βιτζαρᾶς.

† ἐγὼ παπα μακάριος ἔκτισα εἰς τὸ αὐτὸ μοναστήρι δύο πόρτες μαρμαρίτικες καστρότοιχο ὀργιαῖς 12. ἀφισα τῶν ἄνωθεν ἐπιτρόπων ριάλια 15 νά ζωγραφίσουν τὸν ἅγιον πέτρω. ἀκόμη ἔδωσά τως ἄλλα ἕτερα ριάλια δέκα νά τελειώσουν τὸ τειχιό. ἀκόμη ἀφισα σανίδια 23, καρφία 100, μία ἀξίνα ἕνα γάδο. ταῦταις οἱ ἐξόδοις οὐλές ἀπὸ ἔτοιμα ἄσπρα ἐξοδιάζα ἀλλὰ (ἀ)πὸ κόπου καί προστάγματα τῆς ἐξομολογήσεως.

† ἀκόμη ὁ μαστρογεώργης ἀλφόνζως ἀπὸ χώρα αἰγούσα ἀπὸ τὸν ἅγιον Ἰωάννην τὸν θεολόγον ἦλθε καί ἀφιέρωσε τοῦ ἀγίου τάφου ἀπο τὴ σήμερον τὸ περιβόλι ὅπου ἔχει ἀντίπερα εἰς τὸν ταξιάρχην τόπος καλούμενος ἐρινεῖα με νερό δικό του με δύο στέρνες, με συκαῖς ρίζες 23 με χωράφια καί ἀμπέλια ἔργα τῶν... καθὼς φαίνεται γεγραμμένον εἰς τὴν μάννα τῆς νοταρίας καί με μάρτυρες καί ἐπιτρόπους. Τὸ αὐτὸ περιβόλι με τὸ μοναστήρι τοῦ ἀγίου Πέτρου νά ὑποτάσσονται εἰς τὸ μοναστήρι τῆς σίφουνου, καινούρια ἐκκλησία καί νέα... καί ὅποιος καλόγερος ἢ κοσμικός ἤθελε τολμήσει πωλήσει ἢ ἀγοράσει ἀπὸ ταῦτα τὰ ἀφιερῶματα τοῦ ἀγίου τάφου νά ἔχει ἀντίδικον ψυχῇ καί σώματι τὸν ἅγιον τάφον ἐν τῷ νῦν καί ἐν τῷ μέλλοντι, ὅτι ἔκοψε τὴν προθυμίαν τῶν χριστιανῶν νά λησιμονοῦν τοῦ ἀγίου τάφου καθὼς καί πρότερον.

† ἀκόμη ἀφιέρωσαν καί εἰς νῆσον Θερμῖα ἕνα σπῖτι οἱ χριστιανοὶ εἰς τὸν ἅγιον τόφον νά στέκει δι' ἀνάπαυσιν μικρὰν τῶν ποιτέρων.

Τῆς πάρου ἀδελφάτα

Χώρα Ἄγουσα

† ἐπιτροπος νικηφοράκης. γονοὶ Ἰωάννης Μαργαρίτα. ἡ γυνὴ Φραντζισκίνα. Υἱοὶ Ἰωάννης, δημήτρης, τζόρτζης, μαργαρίτα.

† δημήτρης ἱερεὺς. γονοὶ ποθητὸς, παρασκευῆ. ἡ γυνὴ καλή. θυ(γάτηρ) παρασκευῆ, μπίλια.

† Ἰάκωβος νταμίας. γονοὶ νικόλας, μαγδαληνή. ἡ γυνὴ κατερίνα καί υἱοὶ Ἰωάννης, πέτρος, μάρκος.

† ἀνδρέας. γονοὶ ἀδάμ, Γαλακτίνα. ἡ γυνὴ μαρούλα υἱος νικόλας

† ἀγγελέτα τοῦ νικολοῦ, ἔδωσε απ200

† Γεώργης ἀλφούζος. ὁ πατήρ μιχαήλης ἡ μήτηρ μαρία. ἡ γυνὴ φραγγούλα θυγάτηρ κατερίνα (ὅπου ἔδωσε τὸ περιβόλι).

† Ἰάκωβος ρούσος, ἡ γυνὴ μαρία.

- † *Αναγιώστης σκορδίλης, ή γυνή κονσταντίνα.
- † νικολός άγαλιανός, γονοί κατερίνα. ή γυνή μαρία.
- † τριτζελέτος καλέργης, ή γυνή μαρκεζίνα.
- † νικολός διακούφης, ή γυνή παρασκευή.
- † άντώνης άλφόςος, ή γυνή θεοδώρα.
- † παπα άντώνης καλαντριωμένος, ή γυνή τζάνα.
- † γεώργης άμυρλόπουλος, ή γυνή κατερίνη.
- † γεώργης φοκίανός, ή γυνή άνέζα, υιός κωνσταντής.
- † χρουσήσ θιτζαράς, ή γυνή κατερίνα
- † νικολός θεντουρης, γονοί άνδρέας, κάντια
- † φραγγούλης φινοκάναθος, ή γυνή θαλασσινή
- † γεώργης μπιμπινιάς, ή γυνή μαρία
- † μαστροδημήτρης λαθέας, ή γυνή μαρία
- † δημήτρης μπιρμπινιάς, ή γυνή μαρκεζίνα.
- † μαρής καραθέλας, γονοί μανώλης, ζαμπέτα
- † πέτρος ταμίας ή γυνή μαρία
- † μάρκος σαλονικέος, ή γυνή μαρία
- † φράντζέσκος θασιλιάπουλος, γονοί κωνσταντής, ζαμπέτα
- † φραντζέσκος γρατζάς, γονοί μιχαήλ, έλένη
- † νικολός μωραίτης του τζάνε, ή γυνή μαρκεζίνα.
- † Ιωάννης σκορδίλης, του διανέζη και κολοθοός
- † στρατής καρατζάς, γονοί μπαρμπαρη, τζαветίνα
- † θοδώρης άναπλιώτης, γονοί άντώνης, ζαμπέλα.
- † Γλιγόρης πυρπινέας, ή γυνή λουκρέτζα
- † δημήτρης ιερέυς Γοράτζας, ή γυνή φρατζεσκίνα.

πάρος, χωρίο κόστας. αδελφάτα. χωρίο λευκές

- † πέτρος ιερέυς του *Ιακώβου και μαρίας μοναχής ή γυνή σμαράγδα.
- † γεώργης νόμικος του κωνσταντή και άνέζας. ή γυνή μαρία. υιοί στεφανή, κοσταντή, κυριακή, μοσκάτη.
- † γεώργης ιερέυς του *Ησαΐα και μαρίας, ή γυνή άνα. θυ(γατέρες) μαρία, χρισίνα.
- † άνδρέας του δημήτρη και μαρίας, ή γυνή μαρία, υιοί δημήτρης, ειρήνη.
- † γεώργης του δημήτρη και εύπραξίας μοναχής. ή γυνή μοσκάτη. υιοί δημημήτρης, *Ιωάννης, μιχέλης, ζαμπέτα.
- † Φλούριος του *Ιωάννου και φλορέτζας, ή γυνή τομαζίνα και υιοί δημητήρης, φραγγούλης, νικολός, σταμάτης.
- † νικολός του κωνσταντή και άνέζας. ή γυνή τζαветίνα. θυ(γάτηρ) άνέζα.
- † *Ιωάννης χιλās. τομένεγος. ή γυνή ξενία, υιοί περούλης, άνούσα, γεώργης.
- † περούλης φενοκάναθος. γονοί μακάριος μοναχός. ειρήνη. ή γυνή ειρήνη, υιοί μενέγος, νικολός.
- † μανουήλ άσπρόπουλος. οί γονοί χρουσήσ, φλορέτζα. υιοί μαρκουλης, χρουσήσ, καλή.
- † δημήτρης του μανουήλ θεντουρη και σοφίας. υιοί Γουλιαρμής, κυριακός, άνα.
- † δημημήτρης του *Ιωάννη πούλου και μαργαρίτας. αδ(ελφος) κυριακός.
- † Γιαννάς φιλοκάναθος, άντριάνα, υιοί πέρος, μενεγός, ζαμπέτα
- † γεώργης ταναξίας του *Ιωάννη και σταματούς. ή γυνή σοφία υιοί κονσταντής, *Ιωάννης, τριτζελέτος.

- † Ἰωάννης τοῦ μανουήλ πούλου καὶ εἰρήνης, ἡ γυνὴ μαρκέτα υἱοὶ νικόλας, εἰρήνη.
- † γιακουμίνα τοῦ γιάκουμου, υἱοὶ Ἰωάννης, μαργαρίτα, κατερίνα, μαρία, πατήστα, ταμένεγος.
- 49 † Ἰωάννης βεντούρης τοῦ νικόλα καὶ μαρίας, υἱοὶ ἀποστόλης, ἀντώνης.

Χωρίο λεῦκες

- † ἐπίτροπος Φρατζέσκος ἱερεὺς τοῦ Ἰωάννου ἱερέως, μαρίας. ἡ γυνὴ μαρία.
- † μαρῆς κονταράτος ἐπίτροπος, τοῦ ἀντώνη καὶ κάντιας ἡ γυνὴ εἰρήνη.
- † Ἰάκωβος ἱερεὺς τοῦ μακαρίου ἱερέως καὶ φλορέτζας ἡ γυνὴ μαρία. υἱοὶ Ἰωάννης, δημήτρης.
- † πέρος σκορδίλης τοῦ κωνσταντῆ ἱερέως, βασιλικῆς. ἡ γυνὴ καλή, υἱὸς κωνσταντῆς.
- † μνηγὸς ροῦσος τοῦ Ἰωάννη καὶ Φραντζέσκαινας, ἡ γυνὴ καλή.
- † Θεόδωρος ἱερεὺς, ἡ γυνὴ ἀνέζα, υἱὸς Ἰωάννης.
- † Γουλιερμῆς τοῦ γεώργη καὶ εὐφροσύνης, υἱοὶ Ἰωάννης, φροσύνη.
- † ἀντώνης τοῦ χρυσάνθου, μαριώρας. ἡ γυνὴ ἀνοῦσα υἱὸς νικόλας.
- † Ἰωάννης τοῦ μιχαήλ καὶ καλῆς. ἡ γυνὴ ἀντωνία. υἱοὶ Γουλιερμῆς, Καλῆς.
- † μιχαήλ τοῦ μανουήλ καὶ ἀμιρίσας. ἡ γυνὴ μοσκάτη. υἱὸς μανουήλ.
- † τζανῆς τοῦ γεώργη καὶ ζαμπέτας. εἰρήνη υἱὸς γεώργη, μαρία.
- † δημήτρης τοῦ γεώργη καὶ μαρίας. υἱὸς μανουήλ, μαρία.
- † Ἰωάννης τοῦ Φρατζέσκου καὶ φλουρέτζας. ἡ γυνὴ καλή. υἱὸς φρατζέσκος, μαρία.

νησί παροικία — ἀδελφάτα 1652 ἀπριλίου 15

- † ἀντωνάκης ἐπίτροπος σπυρίδος. ὁ πατήρ γεώργη, ἡ μήτηρ πιπενίδα, ἡ γυνὴ μαρία, υἱοὶ γεώργη, μιχαήλ.
- † γεωργάκης ἀλυσάφης, υἱοὶ μανουήλ καὶ γιακουμάκης ἔδοσε
- † γεώργης μπιζᾶς τῆς ἀννας, ἡ γυνὴ εἰρήνη. υἱοὶ χρουση, κατερίνα.
- † νικολάκης θιτζαράς. γονοὶ μιχελέτος, εἰρήνη. ἡ γυνὴ μαρία καὶ υἱὸς μιχελέτος.
- † Ἰωάννης, γονοὶ νικόλας, μαρία. ἡ γυνὴ ἀρμελίνα. υἱὸς χρουση.
- † κωνσταντῆς πιλάτος. γονοὶ γεώργη, κατερίνα. ἡ γυνὴ μαρία
- † κωνσταντῆς ἱερεὺς στριάκος. ἡ γυνὴ ἀνέζα, υἱὸς πέτρος
- † Ἰωάννης κοντός, ἡ γυνὴ ἀρμελίνα. γονοὶ μιχαήλ, ἀννα, υἱοὶ κωνσταντῆς, νικόλας.
- † πέτρος ἱερεὺς ταμέτζος. ἡ γυνὴ μαρούλα. υἱὸς Ἰάκωβος.
- † ἀντώνης καλιτόρος. ἡ γυνὴ φλορέζα. γονοὶ πόθος, φλορέζα. υἱὸς μάρης
- † νικολὸς μπαρμπαρῆς. ἡ γυνὴ φλορέζα, γονοὶ μάρκος, εἰρήνη
- † φρατζέσκος τουλοφῆς, ἡ γυνὴ μαρούδα.
- † Ἰωάννης σκιαδάς. γονοὶ Ἰάκωβος ἱερεὺς, κατερίνα
- † πέτρος τοῦ χρουση θιτζαρά. ἡ γυνὴ φλορέζα
- † θοδωρῆς μαυρομάτης, ἡ γυνὴ γιακουμίνα, υἱὸς γεώργη
- † νικολὸς μηλέος, ἡ γυνὴ κατερίνα. θυγ. ἀνέζα
- † μάρκος μηλέος, τοῦ χρουση καὶ καλῆς, ἡ γυνὴ μαρούσα.